

ЗВІТ

Про стан реалізації програми розвитку і функціонування української мови за IV квартал 2017 року

Основним пріоритетом реалізації даної Програми є галузь освіти.

У рамках Програми розвитку і функціонування української мови в м.Запоріжжя на 2016-2020 роки, затвердженої рішенням міської ради від 30.11.2016 №98 «Про Програму розвитку і функціонування української мови в м.Запоріжжя на 2016-2020 роки».

Насамперед, на особливому та постійному контролі департаменту освіти і науки міської ради перебуває питання щодо розвитку україномовної мережі навчальних закладів.

Відповідно до скоригованого Плану переходу навчальних закладів міста на державну мову навчання на період 2007–2018 роки відбулось розширення мережі навчальних закладів з державною мовою навчання.

З 2007 року загальна кількість шкіл з українською мовою навчання збільшилась на 23 одиниці (+67%).

Нині у місті функціонують:

- 72 україномовні школи,
- 37 російськомовних шкіл,
- 7 шкіл з декількома мовами викладання.

Згідно з наказом департаменту від 13.02.2017 № 74 р «Про забезпечення ведення сайтів навчальних закладів м. Запоріжжя державною мовою» забезпечено розміщення електронних інформаційних ресурсів (сайтів) навчальних закладів на програмно-технічних засобах, які розташовуються на території України та їх ведення державною мовою.

Забезпечується поступове розширення україномовного середовища серед колективів та керівників навчальних закладів міста, керівників структурних підрозділів департаменту. Так, впродовж навчального року всі загальноміські наради завідувачів ДНЗ, директорів шкіл, керівників позашкільних закладів міста було проведено виключно державною мовою. Крім цього, проведено загальноміські семінари та навчання для керівників закладів виключно державною мовою. При проведенні атестації педагогічних та керівних кадрів закладів міста враховано як один із показників ефективності їх роботи – ступінь володіння державною мовою.

Також відповідно до пунктів 6, 7 завдання 2 Програми «Поповнення фондів бібліотек навчальних закладів словниками, довідниками, фаховою періодикою, підручниками, посібниками, наочним матеріалом з української мови, творами світової та української класики, науково-популярними і навчально-виховними виданнями з різних галузей» на базі Обласної універсальної наукової бібліотеки відбулася зустріч вчителів-словесників з автором книги «З Україною в серці» Олександром Федоровичем Білоусенком.

Головний результат заходу:

передача автором навчальним закладам міста та Запорізькій обласній універсальній науковій бібліотеці 1000 примірників видання; обговорення найсуттєвіших питань з усіма суб'єктами літературної освіти.

Відповідно до пункту Програми «Організація видавництва посібників для дошкільних та загальноосвітніх навчальних закладів м. Запоріжжя з метою

популяризації цінностей та культури українського народу» в межах складання та оформлення посібника проводиться вивчення, опрацювання та систематизування матеріалів перспективного педагогічного досвіду педагогів дошкільних та загальноосвітніх навчальних закладів.

Впродовж листопада 2017 року було проведено конкурс українознавчих та народознавчих музеїв навчальних закладів м.Запоріжжя за підсумками якого, відповідно до наказу департаменту освіти і науки Запорізької міської ради від 08.12.2017 №611р «Про підсумки проведення конкурсу українознавчих та народознавчих музеїв навчальних закладів м.Запоріжжя» переможцями II (міського) етапу зазначеного конкурсу визначено:

- етнографічний музей «Музей побуту українського народу» Запорізького колегіуму «Мала гуманітарна академія» Запорізької міської ради Запорізької області (керівники музею Трояненко С.М., Радченко О.М.)- I місце;

- історико-краєзнавчий музей «Пам'ять серця» Запорізької загальноосвітньої школи I-III ступенів №103 Запорізької міської ради Запорізької області (керівник музею Радчук В.В.) – II місце;

- етнографічний музей «Світлиця» Запорізької загальноосвітньої школи I-III ступенів №23 Запорізької міської ради Запорізької області (керівник музею Мельник І.А.) - III місце;

- кімната-музей етнографічного профілю «Світлиця» Запорізької загальноосвітньої школи I-III ступенів №97 Запорізької міської ради Запорізької області (керівник музею Бабаніна О.І.) - III місце.

15.12.2017 на базі етнографічного музею «Музей побуту українського народу» Запорізького колегіуму «Мала гуманітарна академія» Запорізької міської ради Запорізької області (за адресою: м.Запоріжжя, вул. Героїв 93-ї бригади,13) відбулося урочисте нагородження переможців II (міського) етапу конкурсу українознавчих та народознавчих музеїв навчальних закладів м.Запоріжжя. Участь у вищезазначеному заході взяли представники департаменту освіти і науки Запорізької міської ради, територіальних відділів освіти, директори закладів загальної середньої освіти (ЗЗШ№№103, 23, 97, колегіуму «МГА») та керівники музеїв цих закладів – учасники II (міського) етапу конкурсу українознавчих та народознавчих музеїв навчальних закладів м.Запоріжжя. Переможці отримали від департаменту освіти і науки Запорізької міської ради сертифікати на придбання музейного обладнання та грамоти. Важливим заходом є також замовлення Департаментом освіти і науки міської ради виробництва циклу телепередач «Говоримо українською» на каналі «Z». Зокрема, інформаційно-пізнавальної програми «Говоримо українською», метою якої є закріплення знань з української мови, поширення лексичної різноманітності, вивчення мовних особливостей, повторення та опанування нововведень щодо чинного правопису української мови. Та телевізійно-освітнього проекту «Територія освітніх перспектив» - це за обсягом масштабніший проект ніж перший, спрямований на всебічне висвітлення процесів розвитку сучасної освіти в Запоріжжі. Він знайомить глядача з новинками в сфері освітніх технологій та педагогічними традиціями, з сучасними тенденціями та перспективами розвитку освітньої галузі. Проект включає в себе різні підрубрики, основним завданням яких є висвітлення подій, які відбуваються у м. Запоріжжя, пов'язані з популяризацією рідної мови. Показ кращих освітніх практик серед дітей шкільного, дошкільного віку. Зокрема, це вивчення українських традицій, як у

навчальних закладах так і у позашкільному житті, введення нових технологій в освітній системі та інновацій у вивченні мови.

Важливими заходами із реалізації Програми є заходи у галузі культури.

Відповідно до пунктів Програми, департаментом культури і туризму міської ради проведено аналіз репертуару запорізьких театрів, щодо постановки україномовних вистав за творами українських авторів або зарубіжних у перекладі українською мовою та кінотеатрів. За результатами аналізу дійшли висновків, що в муніципальному театрі-лабораторії «Ві» та театру танцю налічується 44 вистави, з них 11 за творами українських авторів або у перекладі українською мовою що становить 25% від загальної кількості. Одним із основних напрямків роботи комунального закладу «Кіноконцертний зал ім. О.Довженка» є популяризація вітчизняного кіно. Це провідний демонстратор у місті, який демонструє всі документальні та ігрові стрічки українського виробництва проводить прем'єрні та допрем'єрні покази українських фільмів, організовує прес-конференції та зустрічі з творчими та знімальними групами. За звітний період демонструвались такі фільми українського виробництва: «Хортиця» (документальна стрічка), «Хортиця» (ігрове кіно), «Дзідзьо контрабас», «Я – козак», «У травні 42», «Межа», «Дом слова», «Позивний «Зеніт», «Війна Химер», «Кіборги», «Сторожова застава», «Секрети фінського дива. Погляд зі сторони».

Департаментом культури і туризму міської ради у рамках стратегії розвитку туризму «Сім на сім» створено сім промо-роліків, які транслюються українською мовою на місцевих телевізійних каналах та в інтернет-мережі: «Запоріжжя сакральне», «Запоріжжя індустріальне», «Запоріжжя історичне», «Запоріжжя подієве», «Запоріжжя природне», «Запоріжжя козацьке», «Запоріжжя панорамне».

У Муніципальному театрі танцю за творами українських авторів проходили вистави «Різдвяна ніч» (М. Гоголь) та «Лісова пісня» (Леся Українка). У театрі «Ві» проходили вистави за перекладеними на українську мову творами іноземних драматургів: «Чоловік за викликом» (переклад з російської), новорічна казка «Хоробре серце, косі очі» (переклад з російської).

Впродовж 2017 року у бібліотеках при навчальних закладах міста проводились презентації видань місцевих авторів з метою популяризації української книги, ознайомлення широкого кола читачів із творчістю письменників та краєзнавців м. Запоріжжя. Зокрема бібліотеки приймають участь у акції «100.000 книжок дітям» Фондації Дарини Жолдак. (Її мета — зібрати кошти на закупівлю 100 тисяч нових книжок українською мовою від найкращих вітчизняних видавництв, а також зацікавити читанням тисячі дітей). З учнями молодших та старших класів ЗОШ №36

проводяться заняття двічі на тиждень; інформаційна п'ятихвилинка «Де слово-там і слова!»; голосні читання поетів рідного краю «Мови рідної палітра»; бібліографічний огляд «Про історію через особистість» (до 65-річчя С. А. Авдеєнко); інформ-ревію «Запорізька моя сторона» (краєзнавчо-енциклопедичні видання В. Супруненка). Проведено книжкову виставку «Його душа у слові, а серце у природі» (краєзнавча література К. І. Сушка). Також відбулися: презентація книги В. Шевченка «Нічний штурм»; книжкова виставка «Незглибиме: із скарбниці культурної спадщини»; темперегляд «Відкрий, о мово рідна свої скарбниці золоті!»;

презентація книги М. Мішина, запорізького поета, письменника, сатирика; «Душа природи чуйна і ласкава» - презентація збірки віршів В.Хлопкової.

На базі запорізьких дитячих музичних шкіл проведено: лекцію-концерт «Про композиторів Запорізького краю»; зустріч з заслуженим діячем мистецтв - Боевою Н.І.; концерт «Осіннє натхнення» до Всеукраїнського Дня бібліотек; лекція-концерт «Українська пісня-душа моя» до 130-річчя з Дня народження М.Д.Леонтовича; концерт до Дня української письменності та мови «Крізь тернії тисячоліть»; концерти до 80-х роковин Великого терору «Пам'ять народу вічно жива»; зустріч з діячами культури, артистами Наталією Латун та Віктором Васильєвим до Всеукраїнського дня працівників культури та майстрів народного мистецтва; відкриття виставки художніх робіт учнів «Кольоровий світ нашої мови» - до Дня української писемності та мови; лекція – концерт «Мова моя - українська, батьківська, материнська» - до Дня української писемності та мови; у рамках шкільного проекту «На крилах таланту» фестиваль – конкурс піаністів «Запорізька гармонія» на краще виконання творів запорізьких композиторів»; у рамках шкільного методичного фестивалю методична доповідь на тему: «Продовження традицій української фортепіанної музики в творах запорізьких композиторів».

У рамках реалізації Програми проводяться творчі вечори, зустрічі учнів та студентів з письменниками, журналістами, творчими колективами, що популяризують українську мову, історію та культурну спадщину українського народу. На базі бібліотечних закладів міста у 2017 році проведено: творчий сторітелінг по книзі Артемова Б. «Герої смутних часів» (зустріч з письменником); літературний вечір «Золоті зерна Запоріжжя»; краєзнавче пізнавальне перехрестя “Запоріжжя читає Костянтина Сушка”; конкурс скоромовок-спотиканок «Хто зможе повторити?»; конкурс читців поезії українських поетів; літературознавча вікторина «Літературне слово»; творча зустріч з Запорізьким поетом сучасності Григорієм Лютим на базі запорізької музичної школи №3.

З метою виконання Програми у 2017 році було заплановано оновлення та модернізація матеріально-технічної бази шкіл естетичного виховання, шляхом придбання обладнання, матеріалів та предметів довготривалого користування на загальну суму 80,0 тис. грн. Станом на 29.12.2017 освоєно 79886 грн. Придбано: екран для слайдів, проєкційний екран, 2 проєктора, прожектор, гарнітура з радіосистемою, жорсткий диск, басовий підсилювач, 2 ноутбука та комп'ютер.

Департаментом культури і туризму Запорізької міської ради разом із Запорізькою обласною філармонією відпрацьовано питання відвідування учнями навчальних закладів м. Запоріжжя концертних програм Запорізької обласної філармонії. Так у 2017 році профінансовано проведення для учнів навчальних закладів м. Запоріжжя концертних програм Запорізької обласної філармонії за відповідним договором на загальну суму 80,0 тис. грн. 6 тис. дітей нашого міста мали змогу безкоштовно відвідати 10 різнопланових концертних програм. Це концерти, мюзикли, музично-хореографічні казки, музично-пізнавальні та тематичні програми, підготовлені силами творчих колективів Запорізької обласної філармонії: академічного симфонічного оркестру (керівник – народний артист України Вячеслав Редя, академічного козацького ансамблю пісні і танцю «Запорожці» (керівник – заслужений діяч мистецтв України Лілія Гринь), ансамблю бандуристів «Божена» (керівник – заслужена артистка України Ольга Беженарь).

Важливою складовою реалізації Програми є робота комунальних засобів масової інформації у напрямку популяризації української мови серед жителів міста.

Дана Програма націлена на досягнення позитивної динаміки щодо збільшення україномовного продукту у місцевій пресі та на місцевих телеканалах.

Так, телеканал Z має 100% виробництва та виходу власних програм українською мовою. Це дає можливість популяризувати українську мову серед різних верств населення.

З метою підвищення культури мовлення, поновлення та розвитку мовних традицій, поширення знань щодо історії та сучасних змін, які відбулися в українській мові, виховання любові, поваги, шанобливого ставлення до неї та національної свідомості у жителів міста, КП «Муніципальна телевізійна мережа» разом з департаментом освіти та науки міської ради у 2017 році розроблено дві передачі, а саме:

- Інформаційно-пізнавальна програма «Говоримо українською», метою якої є закріплення знань з української мови, поширення лексичної різноманітності, вивчення мовних особливостей, повторення та опанування нововведень щодо чинного правопису української мови;

- Телевізійно-освітній проект «Територія освітніх перспектив» - це за обсягом масштабніший проект ніж перший, спрямований на всебічне висвітлення процесів розвитку сучасної освіти в Запоріжжі. Він знайомить глядача з новинками в сфері освітніх технологій та педагогічними традиціями, з сучасними тенденціями та перспективами розвитку освітньої галузі. Проект включає в себе різні підрубрики, основним завданням яких є висвітлення подій, які відбуваються у м. Запоріжжя, пов'язані з популяризацією рідної мови. Показ кращих освітніх практик серед дітей шкільного, дошкільного віку. Зокрема, це вивчення українських традицій, як у навчальних закладах так і у позашкільному житті, введення нових технологій в освітній системі та інновацій у вивченні мови.

У рамках реалізації Програми КП «Редакція газети «Запорозька Січ» здійснює цілу низку заходів. Щомісяця не менше двох шпальт видання відведені під рубрику «Рідне слово». Матеріали в ній формуються на українській мові. Ведучий – голова обласної організації Національної спілки письменників України Володимир Віхляєв. Також діє постійна рубрика «Острослов» (виходить 2 рази на місяць), у рамках якої позаштатні автори газети розміщують свої сатиричні вірші – в тому числі і на українській мові.

На сторінках газети постійно розміщуються інформаційні матеріали, що відображають сьогоденні події в регіоні, пов'язані з питаннями української мови та літератури, культури і мистецтва.

Запущено новий офіційний сайту міської влади, основним мовним модулем якого є україномовна версія сайту.

У цілому реалізація заходів Програми відіграє позитивну роль у розширенні сфери застосування української мови у місцевих, комунальних ЗМІ.

Запроваджено проведення українською мовою мітингів, урочистостей, скорбних заходів з нагоди відзначення державних свят та ювілейних дат.

У 2017 році управлінням внутрішньої політики, преси та інформації міської ради розроблено та забезпечено розміщення на постійній основі плакатів зовнішньої реклами із популяризації української мови серед жителів міста, наступного змісту: «Говорити українською – це модно. Будь в тренді»; «Говорити українською – це

красиво. Будь цікавим»; «Говорити українською – це перспективно. Будь успішним».

Також сприяло розміщенню соціальної реклами із популяризації української мови Всеукраїнського об'єднання “РУХ ЗАХИСТУ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ” у місцевому транспорті та на площинах зовнішньої реклами.

КП «Запорізьке міське інвестиційне агентство» у 2017 році проводилась робота з операторами зовнішньої реклами та клієнтами, які розміщують рекламу на комунальних площинах щодо обов'язковості розміщення (дублювання) рекламних повідомлень державною мовою.

Районними адміністраціями постійно ведеться моніторинг рекламних засобів, проводяться візуальні дослідження щодо використання української мови в системі комунальної власності м.Запоріжжя

Згідно міської цільової програми відзначення в м.Запоріжжя державних пам'ятних дат та історичних подій на 2018 рік планується проведення на міському рівні ювілеїв видатних діячів та постатей української культури.

Заходи із реалізації Програми були здійснені також у сфері громадського транспорту.

Пунктами 2 та 8 додатку 1 Програми розвитку і функціонування української мови в м. Запоріжжя на 2016-2020 роки, затвердженої міською радою 30.11.2016 №98, передбачено наступні заходи для управління з питань транспортного забезпечення та зв'язку міської ради: інвентаризація назв вулиць, площ, інформації на автомобільному транспорті загального користування у місті та забезпечення вживання державної мови (в усній і письмовій формі) у транспорті загального користування.

Управлінням з питань транспортного забезпечення та зв'язку міської ради було розпочато роботу з питання приведення у відповідність візуальну, зовнішню інформацію, трафарети тощо, з урахуванням перейменування вулиць, на українській мові.

Діючими договорами надання послуг з перевезення пасажирів на автобусних маршрутах загального користування, укладених між виконавчим комітетом міської ради та автопідприємствами, передбачається: «Забезпечити під час роботи на маршруті оголошення зупинок та, в разі необхідності, інформування пасажирів щодо можливих пересадок на інші маршрути громадського транспорту. Інформаційно-довідкові матеріали (інструкції, оголошення, назви зупинок та схеми маршрутів, часовий регламент, тощо), які представлені у транспортному засобі, мають бути виконані державною мовою».

Рішенням виконавчого комітету міської ради від 24.06.2016 №316 «Про внесення змін до Переліку зупинок громадського автотранспорту та затвердження реєстру міських автобусних маршрутів загального користування» затверджено реєстр міських автобусних маршрутів загального користування, змінено назви зупинок.

За інформацією підприємств, роботу проведено, трафарети приведено у належний вид.

Під час проведення перевірок, спеціалістами управління враховуються вищезазначене.

На нарадах із автопідприємствами обговорюється питання приведення візуальної та зовнішньої інформації у належний стан, на українській мові, з врахуванням «декомунізаційної політики».

Також, рішенням виконавчого комітету міської ради від 24.02.2017 №70 «Про затвердження переліку зупинок громадського транспорту на тролейбусних та трамвайних маршрутах в місті Запоріжжі» КПМЕТ «Запоріжелектротранс» доручено організувати внесення змін до паспортів маршрутів.

Всім автоперевізникам зазначається щодо належного виконання умов договорів, саме розміщення трафаретів автобусів на державній мові. Також, щомісячно проводяться наради щодо приведення у відповідність візуальну, зовнішню інформацію, трафарети тощо, з урахуванням перейменування вулиць, на українській мові.

Одними із основних виконавців програми є органи виконавчої влади та службовці органів виконавчої влади, які під час виконання своїх службових обов'язків при спілкуванні використовуються державну мову.

Так при проведенні конкурсів на заміщення вакантних посад у виконавчих органах Запорізької міської ради дотримується мовне законодавство. Відповідно до Наказу Голодержслужби від 29.12.2009 №406 «Про затвердження Типових професійно-кваліфікаційних характеристик посадових осіб місцевого самоврядування» кандидати на заміщення вакантних посад повинні володіти українською мовою. Відповідно до Наказу Голодержслужби від 08.07.2011 №164 іспит складається державною мовою.

У виконавчих органах міської ради ведення діловодства здійснюється державною мовою.

З метою поглиблення, удосконалення знань з української мови відділ організаційної та кадрової роботи виконкому міської ради забезпечує направлення на навчання посадових осіб місцевого самоврядування до Запорізького центру перепідготовки і підвищення кваліфікації працівників органів державної влади органів місцевого самоврядування, керівників державних підприємств, установ та організацій відповідно до плану-графіку навчання, затвердженого розпорядженням голови Запорізької обласної державної адміністрації від 26.12.2016 №750. Так у листопаді 2017 року було проведено навчання з теми: «Українське ділово мовлення особливості сучасної лексичної культури».